

Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi
Dergisi

The Journal of International Social
Studies Education

(Uluslararası Hakemli Dergi/International Peer-Reviewed
Journal)

<https://dergipark.org.tr/en/pub/tissejournal> ISSN: 2757-5748

<http://www.sosbilder.org>

Investigation of The Concept of Culture and Heritage in The Mind Maps of 5th Grade Students in Social Studies Course*

 Esen Durmuş, Assoc. Prof. Dr., Corresponding Author
Fırat University, Türkiye
esendurmus@firat.edu.tr
Orcid ID: 0000-0003-1011-8785

 Aysun Karadağoğlu, Graduate Student
Fırat University, Türkiye
aysunkaradagoglu23@gmail.com
Orcid ID: 0009-0000-8944-3788

 Müşerref Kübra Kınacı, Doctoral Student
Fırat University, Türkiye
kubrakinaci44@gmail.com
Orcid ID: 0000-0003-0918-3715

Article Type: Research Article
Received Date: 30.10.2023
Accepted Date: 30.12.2023
Published Date: 31.12.2023

Plagiarism: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software

Citation: Durmuş, E., Karadağoğlu, A., & Kınacı, M. K. (2023). Investigation of the concept of culture and heritage in the mind maps of 5th grade students in social studies course. *Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi Dergisi (The Journal of International Social Studies Education)*, 5(1), 57-81.

*This study was presented as an oral presentation at the "11th International Symposium on Social Studies Education (USBES)" held at Fırat University on October 23-25, 2023.

Abstract

Cultural heritage encompasses the entirety of a community's or culture's elements from the past that are intended to be transmitted to future generations. The concepts of culture and heritage play crucial roles in helping human communities comprehend their history, recognize their identities, and foster understanding among diverse cultures. Safeguarding cultural heritage not only allows societies to preserve their history and values but also aids in passing them on to subsequent generations. The exploration of diverse cultures worldwide within social studies topics related to culture and heritage contributes to a profound understanding of societies. The 2018 update to the Social Studies Curriculum presents students with a broad spectrum of content under the learning area of "Culture and Heritage." This area not only acquaints students with the fundamental aspects shaping Turkish culture but also offers them opportunities to explore potential strategies for cultural preservation that contribute to the formation of national consciousness. Simultaneously, it enriches students intellectually, fostering the ability to contemplate how cultural elements cumulatively evolve due to societal differences and how societies can influence each other's cultures. Learning about culture and heritage, incorporating cognitive, affective, and psychomotor skills, significantly contributes to the protection of cultural heritage. To enhance clarity and organization in expressing thoughts about culture and heritage, the mind map technique was employed. Integrating mind maps into cultural heritage education enhances students' learning effectiveness and deepens their understanding of the subject. This method encourages active student participation through visual learning tools, making cultural heritage topics more engaging and accessible. Conducted with a phenomenological design, a qualitative research approach, this study involved a research group comprising 15 5th-grade students selected through easily accessible case sampling, a purposeful sampling method. Data collection tools included mind maps created by students and information gathered through a semi-structured interview form. Descriptive and content analysis methods were applied to interpret the data. Results indicated that students possessed knowledge about Elazığ's cultural heritage elements, referencing both tangible and intangible aspects such as caves, lakes, castles, mosques, tombs, folk dances, handicrafts, and traditional foods

Keywords: Culture and heritage, social studies, our city, mind map

Extended Summary

Introduction

Cultural heritage encompasses the enduring remnants of human experience, intellect, and creativity spanning thousands of years, serving as a rich tapestry that connects us to our past. It comprises both tangible and intangible aspects that embody the identity, culture, and history of societies. Tangible elements include monuments like castles, palaces, archaeological sites, historical cities, and cultural landscapes. Intangible components consist of dynamic aspects such as language, traditions, dance, music, and ceremonies. This heritage forms a bridge between the past and present, shaping the foundation of our current culture and world, offering a spiritual depth that enriches people's lives (Ünsal & Pulhan, 2012). Cultural heritage education plays a crucial role in safeguarding and understanding a society's cultural traits comprehensively. As emphasized by Dönmez and Yeşilbursa (2014), a key objective of cultural heritage education is to enhance a child's understanding and knowledge of the history and significance of their natural and built environment. This knowledge fosters a deep appreciation for the cultural context in which they live. There exists a profound connection between social studies and culture, as culture is a social product evolving through interactions among people (Deveci, 2009). Reflecting this relationship, the concept of culture, a subject within the field of anthropology, is integral to the culture and heritage learning area in the social studies curriculum. Social studies, being an interdisciplinary course, draws upon various disciplines and fields, with culture being a pivotal component. In our globalized world, social studies facilitates the development of individuals' conscious and rational decision-making skills, especially in societies marked by cultural diversity. It

contributes to distinguishing one's own culture from others, fostering a nuanced understanding of cultural differences. In doing so, social studies plays a vital role in qualifying the world's cultural heritage on both national and international fronts, adhering to the principle of moving from the local to the global.

The social studies course assumes a crucial role in acquainting students with their surroundings and the global context, thereby becoming a key vehicle for preserving and transmitting cultural heritage (Çengelci, 2012). Simultaneously, this course serves as a cornerstone in shaping social identity, facilitating individual and societal adaptation to their environment, fostering cooperation, and imparting essential values and skills (Deveci, 2009). Functioning as a comprehensive curriculum, social studies provides a unique opportunity for individuals to acquire rich social and cultural experiences, delving into both their historical roots and current societal dynamics (Öztürk & Otluoğlu, 2002). Moreover, the social studies course strategically guides the progression of values within society, transitioning from regionalism to nationalism in a structured manner aligned with the curriculum (Gürel & Çetin, 2018). This deliberate approach aids in cultivating a collective identity and a shared understanding of cultural values. The curriculum of the social studies course incorporates a diverse array of teaching methods and techniques, among which mind maps stand out prominently (Kızık et al., 2022). The utilization of mind maps in the social studies curriculum is invaluable for several reasons. Firstly, mind maps serve as effective tools for visualizing intricate subjects, offering a more comprehensible and organized representation that facilitates information breakdown and comprehension of relationships. Secondly, mind maps cater to diverse learning styles by allowing students to personalize their learning experience. This adaptability is particularly crucial in an educational setting where each student possesses distinct learning preferences and approaches.

Mind maps play a crucial role in imparting meaningful learning experiences to students by establishing connections between concepts and thoughts. This process not only aids in understanding but also facilitates retention. The visual nature of mind maps contributes to the concretization of concepts, presenting them in an integrated and comprehensible format (Evrekli & Balım, 2010). As visual representations of information, mind maps offer an organized structure that enhances both understanding and memory recall. Their versatility extends to various applications, including comprehending concepts, solving problems, presenting solutions, and facilitating both learning and teaching. In the context of the social studies course, mind maps emerge as effective tools for developing thinking, learning, and information-sharing processes, especially concerning the intricate concepts of culture and heritage. By actively engaging students in the creation of mind maps, they move beyond passive reception of information, subjectivizing and internalizing the material. This participatory approach not only enhances understanding but also promotes permanent learning, as students connect with the subject matter on a personal level. In essence, the mind map becomes a visual representation of a student's cognitive associations and understanding of the studied content, fostering a deeper and more meaningful learning experience.

Methods

The research employed a phenomenological design, a qualitative research method geared towards a comprehensive understanding and definition of a specific phenomenon. Phenomenological design aims to delve into and grasp the essence of participants' lived experiences related to the identified phenomenon (Creswell, 2020; Patton, 2018; Yüksel & Yıldırım, 2015; Yıldırım & Şimşek, 2016). The

study group comprised 20 5th-grade students, selected through a convenience sampling method based on volunteerism. The primary data collection tools included mind maps created by the students and a semi-structured interview form consisting of 5 questions developed by the researchers. Before the interviews, participants were briefed on the research questions, and subsequent interviews were conducted. Descriptive and content analysis methods were employed in the data analysis process. The participants' opinions were input into MAXQDA, a qualitative data analysis program, and coded with short and meaningful symbols aligned with the research's objectives. The obtained codings were compared with participants' statements, ensuring alignment with the emphasized themes. Themes were then formulated through a review process, omitting inappropriate ones. These themes are presented in model form to offer a clear and comprehensive view. Mind maps and interview forms underwent analysis, resulting in the creation of codes that were subsequently organized into categories and themes. These themes were further supported and interpreted using direct quotations. The participant views on the themes are articulated in the format of K1 (Participant 1).

To enhance the trustworthiness of the research, strategies such as "credibility, transferability, consistency, and confirmability," as suggested by Erlandson, Harris, Skipper, and Allen (1993), were implemented. The effective application of these strategies, as evaluated by Miles, Huberman, and Saldana (2023), is anticipated to bolster the validity and reliability of the research. These strategies encompass critical elements including "verifiability, auditability, credibility, and transferability."

Results

Within the category of natural assets, a key component of tangible cultural heritage, participants predominantly utilized codes related to caves, lakes, waterfalls, and mountains. Conversely, in the historical places category, participants attributed codes primarily to churches, tombs, mosques, and castles. The model associated with abstract cultural heritage revealed three distinct categories: traditional flavors, folk dances, and handicrafts. Notably, participants favored codes related to home cooking and dried nuts in the traditional flavors category. In the folk dances category, attributions were mostly made to codes representing halay and çaydaçıra, while the handicrafts category witnessed the highest attributions to codes associated with weaving, embroidery, and coppersmithing. In addition to these activities, mind maps were employed as a dynamic tool, showcasing the students' active engagement and visually entertaining expression of their understanding of the concept of Elâzığ, our city, within the context of culture and heritage. The analysis of these mind maps, distinct from other activities, revealed a comprehensive depiction that included Elâzığ's districts, notable features such as the Alacakaya cherry rot marble mines, stories like the Çayda Çıra legend, and significant figures like Fethi Sekin.

Discussion and Conclusion

Based on the gathered findings, it can be asserted that students possess knowledge regarding the cultural heritage elements of Elâzığ. The study revealed that students were able to articulate both tangible and intangible aspects of cultural heritage, demonstrating understanding and ideas about caves, lakes, castles, mosques, tombs, folk dances, handicrafts, and traditional foods. Natural assets and historical places emerged prominently in the students' awareness of culture and heritage, aligning with similar findings from Selanik Ay and Kurtdeğirgen's (2013) study, where metaphors related to cultural heritage frequently revolved around history and language. In the research conducted by Avcı and Taşer (2020), which focuses on the culture and heritage learning area covering information on cultural

characteristics, historical matters, and civilizations, there was an emphasis on intangible cultural heritage elements such as traditions, customs, rituals, ceremonies, and celebrations. However, it was noted that although the textbook included elements of tangible cultural heritage, these components were not adequately addressed. The current study contributes to the broader understanding of students' knowledge about cultural heritage elements, aligning with and extending upon previous research in this field.

Students demonstrated a notable cultural heritage awareness concerning natural assets, particularly in the categories of lakes and caves. However, it was observed that natural structures such as forests and waterfalls were not as prominently featured in the students' minds. Similarly, when analyzing participants' responses regarding historical places, it became evident that while they were acquainted with these places, their awareness regarding cultural heritage aspects was not as comprehensive. This finding resonates with a similar study by Selanik Ay and Kurtdeğede Fidan (2013), where pre-service teachers produced metaphors related to history, museums, mansions, historical artifacts, and civilization when discussing cultural heritage in the context of history. This parallel supports the notion that certain aspects of cultural heritage, particularly those related to history and specific sites, may be more readily recognized and articulated by individuals, while other components might not be as salient in their awareness.

The students exhibited a tendency to associate traditional tastes with cultural heritage, and this was particularly evident in categories related to handicrafts, folk dances, traditional tastes, and folk songs, where they predominantly highlighted elements specific to their cities. This inclination can be interpreted as a reflection of the ongoing tradition of valuing such intangible cultural heritage in contemporary times. A parallel observation was noted in a similar study by Bayır and Köse (2019), where secondary school students, within the scope of tangible cultural heritage, primarily cited historical monuments and buildings in our country. In terms of intangible cultural heritage, the students mentioned food and beverage culture along with folk dances. This trend aligns with the emphasis placed on traditional tastes as part of cultural heritage in the current study. Furthermore, Deveci's (2009) research indicated that when expressing their own culture, pre-service teachers most frequently referred to food as a significant cultural element. These findings collectively underscore the enduring importance placed on culinary traditions and intangible cultural heritage, as individuals often connect their cultural identity with traditional tastes and practices.

Analyzing the mind maps related to our city, Elâzığ, reveals that students are familiar with specific concepts unique to the region, such as sour cherry marble, cherry ice cream, Caspian Lake, Harput Castle, Keban Dam, the legend of Hamile Mountain, Çaydaçıra, orcik, and more. This suggests a comprehensive understanding of their city and its distinct elements. Teaching the culture and historical developments of Elâzığ becomes crucial in preserving local values and passing them down to future generations. In Pehlivan's (2015) study, an examination of the Social Studies Curriculum emphasized the importance of certain units focusing on oral and written cultural elements such as folk songs, songs, mâni, and tales. This underscores the significance of incorporating various cultural elements into the curriculum to provide a holistic understanding of heritage. Furthermore, Yeşilbursa's (2011) research investigated the impact of heritage education in the 6th-grade social studies course on students' attitudes toward cultural heritage and academic achievement. The study found that cultural heritage education in the social studies course had a positive effect on students' attitudes towards tangible cultural heritage.

These findings highlight the importance of integrating heritage education into the curriculum for fostering a deeper appreciation and understanding of cultural elements among students.

In conclusion, the research findings indicate that students possess a general awareness of Elazığ's cultural heritage elements. While they exhibit understanding of both tangible and intangible cultural heritage, there is room for improvement in their awareness of historical places. This underscores the significance of enhancing cultural and heritage awareness among students. Additionally, the study revealed that students perceive traditional flavors, handicrafts, folk dances, and folk songs as integral components of cultural heritage, with these intangible cultural elements continuing to hold importance in contemporary times. The research further highlighted that students have a commendable level of awareness regarding specific concepts and local values unique to the city of Elazığ. This suggests a positive foundation for the preservation of cultural heritage, emphasizing the importance of safeguarding local values and transmitting them to future generations. Overall, these results contribute to the sustainability of cultural heritage by underscoring the critical role of protecting and passing down local values for the enrichment and continuity of Elazığ's cultural identity.

Recommendations

Students can have direct experiences by visiting places that they use in their current and cultural life. For this reason, museums, historical sites and archaeological sites can be visited and local history can be explained. Activities can be organised to teach students how to take ownership of the history and cultural characteristics of their city. This is important for the transmission of historical buildings and traditions to future generations.

Uluslararası Sosyal Bilgiler Eğitimi
Dergisi

The Journal of International Social
Studies Education

(Uluslararası Hakemli Dergi/International Peer-Reviewed
Journal)

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/tissejournal> ISSN: 2757-5748

<http://www.sosbilder.org>

5. Sınıf Öğrencilerinin Zihin Haritalarında Sosyal Bilgiler Dersi Kültür ve Miras Kavramının İncelenmesi

Özet

Kültürel miras, bir topluluğun veya kültürün geçmişten gelen ve gelecek nesillere aktarılmayı amaçlayan unsurlarının bütünüdür. Kültür ve miras kavramları, insan topluluklarına kendi geçmişlerini anlama, kimliklerini tanıma ve farklı kültürler arasında anlayış geliştirme konusunda yardımcı olur. Ayrıca kültürel mirasın korunması, toplumların tarihlerini ve değerlerini gelecek nesillere aktarabilme imkanı sağlar. Sosyal bilgiler derslerinde kültür ve miras konuları, dünya genelindeki çeşitli kültürleri keşfetme fırsatı sunar ve toplumların daha derinlemesine anlamalarına katkıda bulunmaktadır. 2018'de güncellenen Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı, öğrencilere "Kültür ve Miras" öğrenme alanında geniş kapsamlı bir içerik sunmaktadır. Bu öğrenme alanı, öğrencilere Türk kültürünü şekillendiren temel unsurları öğretmenin yanı sıra, ulusal bilincin oluşumuna katkı sağlayan kültürün korunması için potansiyel stratejileri de keşfetme fırsatı tanınmaktadır. Aynı zamanda, kültürel öğelerin toplumlar arasındaki farklılıkların bir sonucu olarak birikimli bir şekilde nasıl oluştuğunu ve toplumların birbirlerinin kültürlerini nasıl etkileyebileceğini düşünme yeteneğini geliştirmek amacıyla öğrencilere önemli düşünsel zenginlik sağlamaktadır. Bu nedenle, kültür ve miras unsurlarının bilişsel, duyuşsal ve psikomotor becerilerle öğrenilmesi, kültürel mirasın korunmasına katkı sağlamaktadır. Bu amaca yönelik olarak, kültür ve miras kavramlarına ilişkin düşüncelerin daha açık ve düzenli bir şekilde ifade edilmesi için zihin haritası tekniği kullanılmıştır. Kültürel miras öğretiminde zihin haritaları kullanmak, öğrencilerin konuyu daha etkili bir şekilde öğrenmelerine ve daha derinlemesine anlamalarına katkıda bulunabilir. Bu yöntem, görsel öğrenme araçlarını kullanarak öğrencilerin aktif katılımını teşvik edebilir ve kültürel miras konularını daha ilgi çekici ve erişilebilir kılabilir. Bu çalışma, fenomenolojik desen kullanılarak yürütülmüştür. Araştırmanın katılımcı grubu, kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemleri kullanılarak belirlenen 5. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Veri toplama araçları arasında öğrenciler tarafından çizilen zihin haritaları ve yarı yapılandırılmış görüşme formu bulunmaktadır. Verilerin analizi için betimsel analiz ve içerik analizi yöntemleri kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlar, öğrencilerin Elazığ'ın kültürel miras öğeleri hakkında bilgi sahibi olduklarını, mağara, göl, kale, cami, türbe, halk oyunları, el sanatları ve geleneksel yemekler gibi hem somut hem de soyut kültürel miras unsurlarına değindiklerini ve düşüncelerini paylaştıklarını göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Kültür ve miras, sosyal bilgiler, şehrimiz, zihin haritası.

Giriş

Kültür, bir milletin yüzyıllar boyunca oluşturduğu maddi ve manevi değerlerin bütünü olup nesilden nesle aktarılan bir yaşam biçimidir (TDK, 2023). Kültür, insanlar arasındaki ilişkileri

şekillendiren ve tarih boyunca evrilen bir anlam ve önem sistemidir. Bu kavram, bir topluluğun birey ve toplum olarak yaşamını anlamlandırmak, düzenlemek ve yapılandırmak için kullandığı inançlar ve adetler sistemini içerir. (Parekh, 2002). 1982'de gerçekleşen Dünya Kültür Politikaları Konferansı Sonuç Bildirgesi'ne göre, UNESCO kültürü "en geniş anlamıyla, bir toplumu veya toplumsal bir grubu tanımlayan belirgin maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin bileşiminden oluşan bir bütün" olarak tanımlamıştır. Bu tanım sadece bilim ve edebiyatı değil, aynı zamanda yaşam biçimlerini, insanın temel haklarını, değer yargılarını, gelenekleri ve inançları da içeren bir olguyu kapsamaktadır (UNESCO 1982). UNESCO'nun kültür tanımı; kültürü maddi, manevi, zihinsel ve duygusal özelliklerin bir bileşeni olarak ele almakta, bireylerin düşünce ve duyu dünyalarını içermesine vurgu yapmaktadır. Kültürü bir toplumu tanımlayan bütün olarak görür, bu da bireylerin yaşam biçimleri, hakları, değerleri ve gelenekleri gibi kişisel ve toplumsal düzeyde etkilerini vurgular. Tanım, kültürü evrensel ve çeşitli bir olgu olarak ele alır, farklı kültürler arasındaki anlayışı teşvik ederken, insan hakları, değer yargıları ve yaşam biçimlerini içermesi, kültürün bireyin kimliği ve yaşam tarzıyla güçlü bir bağlantı içinde olduğunu vurgular. Bu tanım, kültürün karmaşıklığını ve çeşitliliğini anlamak için çoklu bir perspektife ihtiyaç olduğunu vurgular ve kültür politikalarının bu çeşitliliği içermesi gerektiğinden bahsetmektedir.

Kültür soyut bir kavram olup aktarılan, bütünleştirici sürekliliği olan toplumsal bir kavramdır. Kültürleme ise bilinçli ya da bilinç dışı, informal/formal bireysel öğrenmeler ve şartlanmalar olarak tanımlanmaktadır (Güvenç, 1979). Kültürün özellikleri öğrenilir olma, tarihi ve sürekli olma, toplumsal olma, paylaşılr olma, değişebilir olma ve bütünleştirici olması biçiminde belirtilir. Bireyler kültüre doğuştan sahip olmamakta ve kültürü yaşamında; ailesinden, toplumdan, okuldan, arkadaşlarından öğrenerek kazanmaktadır. Kültürün bu özelliği bütün kültürler için ortaktır. Bir diğer deyişle kültürün öğrenilmesi bütün kültürlerin ortak özelliğidir (Güvenç, 2010).

Şekil 1. Kültürün özellikleri ve bileşenleri (Türe, 2020)

Sonuç olarak kültürün belirli özelliklere sahip olduğu ve bu özelliklerin tüm kültürler için ortak bir nitelik taşıdığıdır. Bireyler kültüre doğuştan sahip olmazlar çevreleri aracılığıyla öğrenerek kazanırlar. Kültürün bu özelliği, tüm kültürlerin paylaştığı ortak bir özelliktir.

İnsanoğlunun hayatta kalma ve varlığını sürdürebilme başarısı; kültürel bir varlık oluşuna, yaparak ve yaşayarak öğrendiklerini içeren kültürünü yeni kuşaklara aktarma yeteneğine bağlıdır. Dolayısıyla insanoğlu dünyaya biyolojik uyum gücüyle değil, kültürüyle egemen olmakta ve dünyadaki varlığını kültürüyle sürdürmektedir (Güvenç, 2004). Gelecek kuşaklara kültürün aktarılmasında eğitim, önemli bir rol oynamaktadır. Eğitim aracılığıyla bireylere kültürel unsurlar hakkında bilgi ve duyarlılık kazandırılarak kültürel mirasın gelecek nesillere aktarılması mümkün olabilir, bu da kültürün

devamlılığını sağlamaktadır. Kültürel mirasın korunması ve aktarılmasının sadece tesadüflere bırakılmaması, aynı zamanda çeşitli dersler aracılığıyla kültürel miras eğitiminin önemli bir şekilde gerçekleştirilmesini gerektirmektedir (Türe, 2020). Kültür, bireylere sosyal kimlik kazandırırken, eğitim de bu kültürel unsurları bireylere aktararak onların bilgi, beceri ve değerlerini şekillendirir. Eğitim, kültürü nesiller arasında devam ettirirken, kültür de eğitimi bir toplumun normları, değerleri ve anlayışları doğrultusunda şekillendirir. Bu bağlamda, kültür ve eğitim arasındaki etkileşim, bireylerin toplumsal uyumunu ve kişisel gelişimini etkileyen önemli bir süreci temsil eder. Kültür ve eğitim arasındaki etkileşim, her iki alanın da birbirini şekillendirdiği karşılıklı bir ilişkiyi ifade eder. Değişim ve adaptasyon süreçleri bu ilişkinin önemli bileşenleridir. Eğitim politikalarının ve uygulamalarının kültürel bağlamı anlaması, başarılı bir etkileşim ve öğrenme ortamı oluşturulması açısından önemlidir.

Kültür, bir ulusun özgün kimliğini belirleyen, bireyler arasında sıkı bir bağ ve sağlam bir yapı oluşturan, çeşitli unsurları bünyesinde barındıran temel değerlerin bütünüdür (Tanrikulu, 2022). Toplumsal yaşamda birlikteliği, bütünlüğü ve ilerlemeyi sağlayan en temel unsur (Aksoy, 2018) olan kültür; bir toplumun değerlerinin, inanışlarının, yaşam biçimlerinin, mimarisinin, geleneklerinin ve göreneklerinin göstergesidir (Seefeldt, Castle ve Falconer, 2015). Miras ise “bir neslin kendinden sonra gelen nesle bıraktığı şey” olarak ifade edilmektedir (TDK, 2023). Dolayısıyla bir kuşağın kendinden sonra gelen kuşağa aktardığı eserler ve değerler bütününe kültürel miras olduğu söylenebilir. Kültürel miras, geçmişten geleceğe ve bir kuşaktan diğerine aktarılması gereken, tüm insanlığın paylaştığı ortak değerleri yansıtan, toplumların kültürünü temsil eden ve insanlığa rehberlik eden anlamlar içeren bir kavramdır (Koroğlu, Ulusoy ve Avcıkurt, 2018).

Kültürel miras, insanın binlerce yıllık yaşam deneyimi boyunca biriktirdiği, geliştirdiği ve kuşaktan kuşağa aktararak günümüze taşıdığı zenginlikleri ifade eden bir kavramdır. Bu miras, sadece mimari yapılar veya tarihi kalıntılar gibi somut unsurları değil, aynı zamanda gelenek, görenek, sözlü kültür, yaşam biçimi gibi soyut unsurları da içermektedir (Erkal, 2010). Kültürel miras, insanın binlerce yıllık deneyimlerinin, düşünce kapasitesinin ve yaratıcılığının günümüze kadar ulaşmış izleridir. Bu miras, toplumların kimliği, kültürü ve tarihine dair somut ve soyut varlıkların, değerlerin bütününe içermektedir. Somut kültürel miras unsurları arasında kaleler, saraylar gibi anıtsal eserler, arkeolojik bölgeler, tarihi kentler, dokular ve kültürel peyzajlar bulunmaktadır. Somut olmayan kültürel miras unsurları ise dil, gelenek, dans, müzik, tören gibi yaşayan unsurlardan oluşmaktadır. Kültürel miras, geçmişle bugün arasında köprü kurarak, içinde yaşanan kültüre ve dünyaya temel oluşturmaktadır. Aynı zamanda, manevi anlamda insanların hayatını zenginleştiren soyut bir kavramdır (Ünsal ve Pulhan, 2012). Kültürel miras toplumların yaşam biçimlerini, geleneklerini, değerlerini ve gelişmişlik düzeylerini yansıtmaktadır. Bununla birlikte kültürel miras toplumların varlıklarının devamını sağlayabilmek amacıyla yararlandıkları önemli bir kaynaktır. Toplumlar sahip olduğu ve zenginlik olarak gördüğü tüm eserleri ve değerleri gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla kültürel miras kapsamına almaktadır (Can, 2009).

Kültürel miras eğitimi, bir toplumun kültürel özelliklerini her açıdan koruma ve öğrenme sürecini kapsamaktadır. Bu eğitimin temel özelliği, çocuğun yaşadığı doğal ve yapılmış çevrenin tarihini ve değerini anlaması için kavrayışını ve bilgisini artırmaktır (Dönmez ve Yeşilbursa, 2014). Kültürel miras eğitimi, kültürel farkındalığın artırılması, kültürel aktarım ve bu kültürün korunması, benimsenmesi açısından öğrenciler için oldukça önemlidir. Kültürel farkındalığın geliştirilmesi kültürel miras eğitimi açısından en zengin içeriğe sahip ve öğrencilerin kültürel farkındalığı üzerinde etkin olarak

yer aldığı derslerden biri olan sosyal bilgiler dersinin öğretimi ile ilgilidir (Gürel ve Çetin, 2018). Toplumsal bir ürün olan sosyal bilgiler ile kültür arasında, insanlar arasındaki etkileşim sonucu ortaya çıkan yakın bir ilişki bulunmaktadır (Deveci, 2009). Bu ilişki doğrultusunda antropoloji biliminin çalışma alanlarından biri olan kültür kavramı aynı zamanda sosyal bilgiler dersinde yer alan kültür ve miras öğrenme alanının ortak konusunu oluşturmaktadır. Sosyal bilgiler dersi disiplinler arası bir ders olduğu için farklı disiplinlerden, alanlardan faydalanabilir bu alanlardan biri de kültürdür. Sosyal bilgiler, küreselleşen bir dünyada, kültürel farklılıkları olan bir toplumda, bireylerin daha bilinçli ve akılcı karar alabilme becerilerini geliştirmesine yardımcı olur ve kendi kültürünü diğer kültürlerden ayırarak yakından uzağa ilkesinden hareketle ulusal ve uluslararası boyutta dünya kültürel mirasının nitelik kazanmasına katkı sağlar.

Sosyal bilgiler dersinin öğretiminde öğrencilere çevresini ve dünyayı tanıtırken kültürden de faydalanılmaktadır. Bundan dolayı kültürel mirasın korunması ve aktarılmasında sosyal bilgiler dersi önemlidir (Çengelci, 2012). Aynı zamanda toplumsal kimlik oluşturma, bireyin ve toplumların çevreye uyumunu kolaylaştırma, işbirliği sağlama, değer ve beceri öğretiminde sosyal bilgiler dersi önemli bir rol oynamaktadır (Deveci, 2009). Sosyal bilgiler müfredat olarak bireylerin sosyal ve kültürel yaşantılar edinmeleri bakımından en uygun derstir. Öğrenciler geçmişini ve bugünü öğrenirken bir yandan da toplumlar hakkında kapsamlı bilgi sahibi olmuş olurlar (Öztürk ve Otluoğlu, 2002). Diğer taraftan ise sosyal bilgiler dersi, yaşanan toplumda bölgesellikten ulusallığa doğru değerlerin müfredat doğrultusunda programlı bir şekilde verilmesine imkân sağlamaktadır (Gürel ve Çetin, 2018).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ile öğrencilerin; “Atatürk ilke ve inkılaplarının, Türkiye Cumhuriyeti’nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrayıp demokratik, laik, millî ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olmaları” ve “Türk kültürünü ve tarihini oluşturan temel öge ve süreçleri kavrayarak millî bilincin oluşmasını sağlayan kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi gerektiğini kabul etmeleri” gibi ifadelerle kültür ve kültürel öğelerin farkında olmaları ve kültürel mirası koruyarak kültürel değerlerine sahip çıkmaları gerektiği amaçlanmaktadır (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2023).

Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programında yer alan “Kültür ve Miras” öğrenme alanında kültür ve kültürel miras ön plana çıkarılmaktadır. Türk kültürünü oluşturan unsurlardan hareketle kültürün korunması ve geliştirilmesini sağlayacak bir millî bilincin oluşturulması hedeflenmektedir. Bu sayede öğrencilerin, bir toplumu diğer toplumlardan ayıran özelliklerin kültürel öğeler olduğunun kavratılması sağlanacaktır. Bununla birlikte “Birey ve Toplum”, “Etkin Vatandaşlık” ve “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanlarında da kültür ve kültürel faktörlere yer verilmektedir (MEB, 2023). Kültürel miras öğrenme alanında kültür ile ilgili bazı kazanım, değer ve becerilere yer verilmektedir. Örneğin 4. sınıf kültür ve miras öğrenme alanında “SB.4.2.2. Ailesi ve çevresindeki millî kültürü yansıtan öğeleri araştırarak örnekler verir” kazanımı ile yakın çevresinde yer alan bir tarihi ve kültürel miras öğeleri ile ilgili çalışmalar yaptırılır. Bu öğrenme alanlarında kültürel mirasa duyarlılık ve vatanseverlik gibi değerlerle kanıt kullanma, zaman ve kronolojiyi algılama gibi becerilerin öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmaya çalışılır. 5. sınıf kültür ve miras öğrenme alanında “SB.5.2.2. Çevresindeki doğal varlıklar ile tarihî mekânları, nesnelere ve eserleri tanıtır” kazanımı verilmektedir. Bu öğrenme alanı işlenirken estetik ve kültürel mirasa duyarlılık gibi değerlerle araştırma gibi becerilerin öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmaya çalışılır. 6. ve 7. sınıflarda birey ve toplum, kültür ve miras, küresel bağlantılar öğrenme alanlarında kültürel mirasa duyarlılık, saygı ve estetik gibi değerlerle zaman ve

kronolojiyi algılama, kalıp yargı ve ön yargıyı fark etme ve kanıt kullanma becerilerinin öğrenciler tarafından edinilmesi sağlanmaya çalışılır (MEB, 2023). Kültür ve miras öğrenme alanında kademelendirilmiş sınıflar için uygun görülen kazanım, değer ve becerilerin spesifik duruma indirgenmesinin nedeni müfredata eklenmiş olan ortaokul 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda haftada 2 saat olmak üzere toplam 72 saatlik öğretim programını içeren "Şehrimiz" dersinin seçmeli olarak okutulması ile ilişkilidir. Şehrimiz dersinin içeriği; "şehirlerin hikâyesi", "şehirde yaşam", "şehrime tanıyorum", "şehrim çalışıyor", "şehrimde ben" ünitelerinden oluşmaktadır (MEB, 2017). Buradan yola çıkarak "şehrime tanıyorum" müfredatıyla ilişkili olarak Elâzığ şehrinin öğrenciler tarafından doğal, dini, kültürel öğeleriyle birlikte anıt eserler, milli parklar, ören yerleri, müzeler, tarihi ve doğal güzellikleri, somut olmayan kültürel miras öğelerinin tanınması oldukça önem taşımaktadır.

Sosyal bilgiler dersi, öğrencinin çevresinin farkında olup tanınması ve yaşadığı toplumun bir bireyi olarak toplumsallaşması için temel bilgi ve becerileri kazandırılmasını amaçlayan bir çalışma alanıdır. Bu temel bilgi, beceri, değer ve kavramları öğrenciye kazandırabilmek için etkili olan yöntem ve tekniklerin tercih edilmesi gerekmektedir. Sosyal bilgiler dersinde öğrencinin aktif katılımını sağlayacak yöntem ve tekniklerden bazıları işbirlikli öğrenme, problem çözme, örnek olay, beyin fırtınası, proje tabanlı öğrenme, gözlem, altı şapkalı düşünme, konuşma halkası, istasyon, tartışma ve görüş geliştirmedir (Keskin ve Horzum, 2016). Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı, birçok öğretim yöntemi ve tekniğini içermektedir (Kızılcık vd., 2022). Bu tekniklerden biri de zihin haritalarıdır. Sosyal bilgiler dersinde zihin haritaları kullanmanın önemi çok yönlüdür. İlk olarak, zihin haritaları, öğrencilere karmaşık konuları daha anlaşılır ve düzenli bir şekilde görselleştirmelerine yardımcı olur; bu da bilgiyi parçalara ayırmak ve ilişkileri anlamak açısından faydalıdır. İkinci olarak, zihin haritaları, her öğrencinin farklı öğrenme tarzlarına sahip olduğu bir ortamda, öğrencilere kendi öğrenme süreçlerini kişiselleştirmelerine imkân tanımaktadır. Ayrıca, zihin haritaları, öğrencilere bilgiyi hatırlamada ve daha sonra kullanmada kolaylık sağlar; görsel olarak düzenlenmiş bilgi, öğrencilerin konular arasında bağlantılar kurmalarına, anlamalarına ve hatırlamalarına yardımcı olabilir. Son olarak, zihin haritaları, sınıf içi etkileşimi artırarak öğrenciler arasında fikir alışverişi yapma, haritaları birlikte oluşturma ve paylaşma imkânı sunar, bu da öğrencilerin konuları daha derinlemesine anlamalarını destekler. Bu nedenlerle, sosyal bilgiler dersinde zihin haritaları kullanmak, öğrencilerin öğrenme deneyimini zenginleştirir, konuları anlamalarını, hatırlamalarını ve kendi öğrenme süreçlerini geliştirmelerini sağlamaktadır.

Zihin haritaları; problem çözme, yaratıcı düşünme, bir konu üzerine odaklanma, düşünceleri düzenleme ve netleştirme, daha iyi hatırlama ve tüm konuyu tek bakışta görebilme olanağı sunan (Buzan, 2005), çeşitli kaynaklardan gelen bilgilerin, bir çalışma konusuyla ilişkili önemli anahtar kelimelerin şematik temsiline dönüştürüldüğü bir çalışma tekniği (Buzan ve Buzan, 1997), öğrenciler tarafından fikir üretmek, not almak, düşünmeyi organize etmek ve kavram geliştirmek için uygulanabilen ve öğretimde kullanılan bir görselleştirme aracıdır (Shi vd., 2023). Zihin haritaları, kavramlar ve düşünceler arasında ilişki kurarak bilgilerin daha anlamlı hale gelmesine yardımcı olur ki bu da öğrencide anlamlı öğrenmeye yol açar ve oluşturulan görsel öge, kavram ya da düşünceleri bütünlük bir şekilde somutlaştırarak öğrencide öğrenmeyi kolaylaştırır (Evrekli ve Balım, 2010). Bu doğrultuda zihin haritaları, bilginin anlaşılması ve hatırlanması için kolay bir şekilde düzenlenmesine olanak sağlayan bilgilerin görsel temsilleridir. Zihin haritaları, bir kavram veya problemin anlaşılması, düşünce süreçlerinin geliştirilmesi, çözümlerin sunulması, öğrenilmesi ve öğretilmesi için kullanılabilir. Bu nedenle sosyal bilgiler dersinde kültür ve miras kavramları ile ilgili düşünme, öğrenme ve bilgi

paylaşım süreçlerini geliştirmek için etkili bir teknik olabilir. Zihin haritası, öğrencinin işlenen konu ile ilgili zihninde çağrışım yaptırarak fikirleri ve kavramları görsel bir şekilde sunmaya çalışmasıdır. Dolayısıyla öğrenciler, aktif şekilde sürece dâhil edilerek bilgiyi nesnellikten çıkarıp öznelileştirecek ve kalıcı öğrenme sağlanacaktır.

Sosyal bilgilerde kültür ve miras konusu ile ilgili alanyazın incelendiğinde, sosyal bilgiler dersinde kültür ve miras öğelerinin işlenişi, sosyal bilgiler ders kitapları ve öğretim programlarında kültür ve miras öğelerine nasıl yer verildiği ve bu konunun öğretmen ve öğrenci görüşleriyle nasıl değerlendirildiğine yönelik araştırmaların (Akgün, 2014; Avcı ve Memişoğlu, 2016; Avcı ve Taşer, 2021; Bayır ve Köse, 2019; Çengelci, 2012; Deveci, 2009; Gürel ve Çetin, 2018; Gürsoylar, 2019; Kızık vd., 2022; Koç ve Geçit, 2021; Külcü, 2015; Pehlivan, 2015; Polat ve Bekdemir, 2017; Selanik Ay ve Kurtdede Fidan, 2013; Sidekli ve Karaca, 2013; Şen, 2023; Tosun ve Çalışkan, 2020; Yalçın ve Güleç, 2022) yapıldığı görülmektedir. Ancak 5. sınıf öğrencilerinin zihin haritalarında sosyal bilgiler dersi kültür ve miras kavramlarının değerlendirildiği herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle araştırmanın amacı, öğrencilerinin kültür ve miras kavramına yönelik görüşlerini ortaya çıkarmak ve ayrıca zihin haritaları aracılığıyla kültür ve miras öğelerini araştırmaktır.

Yöntem

Araştırmanın Deseni

Araştırma nitel araştırma yöntemleri arasında yer alan fenomenolojik desen ile yürütülmüştür. Fenomenolojik desen, belirli bir fenomeni derinlemesine anlamak ve tanımlamak ve katılımcıların fenomenle ilgili yaşanmış deneyimlerinin özüne ulaşmaktır (Creswell, 2020; Patton, 2018; Yıldırım ve Şimşek, 2016; Yüksel ve Yıldırım, 2015). Bu desen, “durumları, kavramları, olayları, deneyimleri incelemek ve açıklamak” için kullanılmaktadır (Sönmez ve Alacapınar, 2019).

Çalışma Grubu

Çalışma grubu uygun örnekleme yönteminden yararlanılarak belirlenmiştir. Uygun örnekleme araştırmacının kolayca ulaşabileceği örnekleme seçmesine olanak tanıyan bir örnekleme yöntemi olarak bilinmektedir (Büyüköztürk vd., 2020). Araştırmanın çalışma grubu ise gönüllülük esasına bağlı olarak, uygun örnekleme ile belirlenen 20 kişilik 5. sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Verilerin Toplama Süreci

Araştırmanın veri toplama sürecinde, yarı yapılandırılmış görüşme formu tercih edilmiştir. Veri toplama aracı olarak fenomenolojik araştırmalar genellikle görüşme tekniğini kullanmaktadır (Büyüköztürk vd., 2020). Bu nedenle fenomenolojide katılımcılarla yalnızca tek veya çoklu görüşmeler yapılarak basitleştirilmiş bir veri toplama süreci uygulanabilir (Creswell, 2020). Görüşme tekniğinin kullanıldığı bu çalışmada verilere yarı yapılandırılmış görüşme formu ile ulaşılmıştır.

Araştırmanın veri toplama araçlarından biri öğrencilerin çizdiği ve ifade ettiği zihin haritalarıdır. Araştırmanın diğer veri toplama aracı ise araştırmacıların hazırlamış olduğu 5 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formudur. Görüşmeler yapılmadan önce katılımcılara araştırma soruları ile ilgili gerekli bilgiler verilerek görüşmeler yapılmıştır. 5. Sınıf sosyal bilgiler dersinde kültür ve miras konusunun etkinlik temelli öğretimi iki hafta sürmüştür. İki haftanın sonunda önce zihin haritası uygulanmış daha sonra görüşmeler yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmanın veri analizinde betimsel analiz ve içerik analiz kullanılmıştır. Betimsel analiz verilerin olduğu şekliyle yansıtıldığı, resmedildiği, anlatıldığı ve betimlendiği bir analiz türüdür (Sönmez ve Alacapınar, 2019). İçerik analizi, sistematik sınıflandırma yoluyla (kodlama, tema belirleme) bir veya birden çok metnin içindeki sözcüklerin, kavramların, temaların veya cümlelerin varlığını belirlemek ve onları sayıya dökmek için kullanılır (Hsieh ve Shannon, 2005; Kızıltepe, 2021). İçerik analizi sırasında kullanılan kodlamalar, yalnızca tek bir kelime değil, aynı zamanda harfler, semboller, sayılar, renkler veya bunların birleşimleri şeklinde de ifade edilmektedir (Merriam, 2018).

Katılımcıların görüşleri, araştırmanın amacına uygun olarak nitel veri analiz programlarından biri olan MAXQDA' ya aktararak kısa ve anlamlı sembollerle kodlanmıştır. Elde edilen kodlamalar, katılımcıların ifadeleriyle karşılaştırılmış, vurgulanmak istenen temalara uygunlukları kontrol edilmiş ve uygun olmayanlar gözden geçirilip düzenlenerek temalar oluşturulmuştur. Bu temalar, net ve kapsamlı bir görüntü sağlamak amacıyla model şeklinde verilmiştir. Zihin haritaları ve görüşme formları analiz edilerek kodlar oluşturulmuştur. Bu kodlar kategoriler ve temalar haline getirilerek doğrudan alıntılarla desteklenmiş ve yorumlanmıştır. Temalara yönelik katılımcı görüşleri K1 (Katılımcı 1) şeklinde ifadelerle belirtilmiştir.

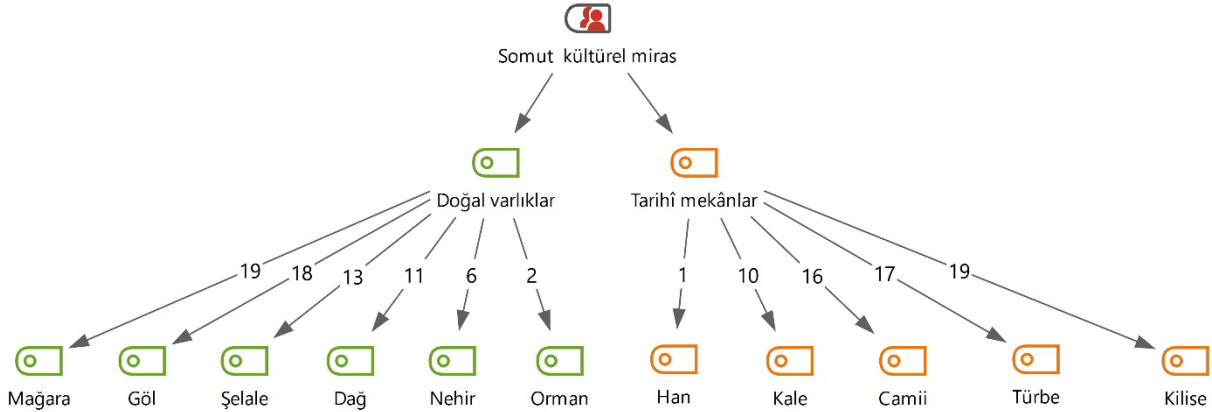
Nitel araştırmalarda geçerliğin sağlanmasında önemli bir ölçüt olarak kabul edilen unsurlardan biri, araştırma verilerinin detaylı bir şekilde raporlanması ve araştırmacıların elde ettikleri sonuçlara nasıl ulaştıklarını ayrıntılı bir biçimde açıklamalarıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Bu nedenle araştırmanın geçerliğini sağlamak amacıyla veri analiz süreci ve raporlaştırma aşamaları yöntem ve bulgular kısmında detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Temalara ve kategorilere yönelik katılımcı görüşleri bulgular kısmında yer almaktadır.

Araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini arttırmak amacıyla, Erlandson, Harris, Skipper ve Allen (1993) tarafından öne sürülen "inandırıcılık, aktarılabilirlik, tutarlık ve teyit edilebilirlik" stratejileri uygulanmıştır. Miles, Huberman ve Saldana'nın (2023) değerlendirmesine göre, bu stratejilerin etkili bir şekilde uygulanmasıyla birlikte, araştırmanın geçerliğinin ve güvenilirliğinin artırılması öngörülmektedir. Bu stratejiler "doğrulanabilirlik, denetlenebilirlik, inanılabilirlik ve aktarılabilirlik" gibi önemli unsurlardır.

Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde görüşmelerden, zihin haritalarından ve yapılan etkinliklerdeki verilerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Somut Kültürel Miras ile İlgili Öğrenci Görüşleri

Şekil 2. Somut kültürel miras ile ilgili model

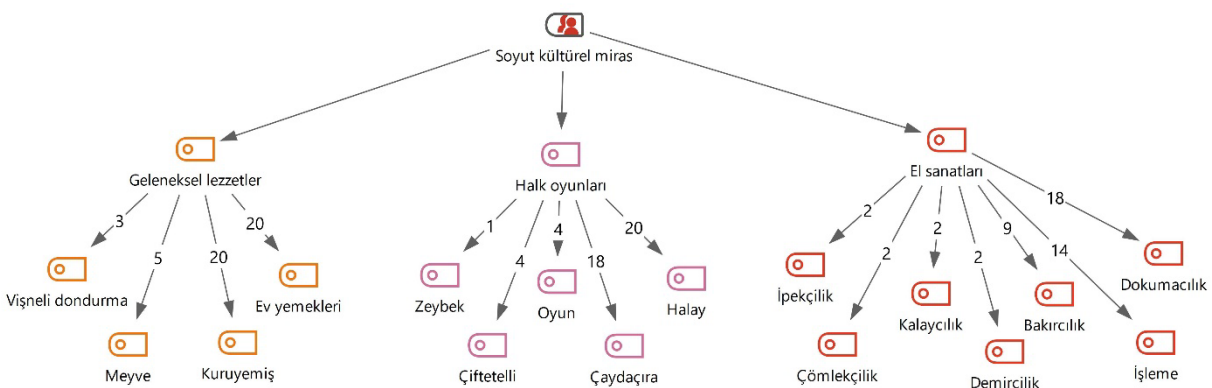
Somut kültürel miras öğelerinden biri olan doğal varlıklar kategorisine yönelik katılımcıların en fazla mağara, göl, şelale ve dağ kodlarına yükleme yaptıkları görülmektedir. Bununla birlikte tarihi mekânlar kategorisinde ise en fazla kilise, türbe, cami ve kale kodlarına yükleme yaptıkları görülmektedir. Katılımcı görüşleri ile ilgili alıntılar aşağıda yer almaktadır.

K1 “Hazar gölü, Buzluk mağarası, Çırçır şelalesi ve Hazarbaba dağı var. Tarihi mekân olarak ise Ulu cami, Alacalı cami, İzzet Paşa cami, Arap Baba türbesi, Meryem Ana kilisesi var”

K4 “Sivrice gölü, Fırat nehri, Hazarbaba dağı, Buzluk mağarası, Soğuk çeşme; Ulu cami, Meryem Ana kilisesi, İzzet Paşa cami ve İmam Efendi türbesi”

K5 “Hazar gölü, Çırçır şelalesi, Fırat nehri, Murat nehrini biliyorum. Tarihi olarak Meryem Ana kilisesi İzzet Paşa cami, Ulu cami, Hazar Baba türbesi, Arap Baba türbesi, Harput kalesi, Palu kalesi var”

Soyut Kültürel Miras ile İlgili Öğrenci Görüşleri

Şekil 3. Soyut kültürel miras ile ilgili model

Soyut kültürel miras ile ilgili model incelendiğinde geleneksel lezzetler, halk oyunları ve el sanatları olarak üç kategoriye ayrıldığı görülmektedir. Katılımcıların geleneksel lezzetler kategorisinde

en fazla ev yemekler ve kuruyemiş kodlarına yükleme yaptıkları görülmektedir. Halk oyunları kategorisinde en fazla yüklemenin halay ve çaydaçıra kodlarına yapıldığı, el sanatları kategorisinde ise en fazla yüklemenin dokumacılık, işleme ve bakırcılık kodlarına yönelik olduğu görülmektedir. Katılımcı görüşlerinden alıntılara aşağıda yer verilmiştir.

K9 “El sanatları olarak bakırcılık, demircilik, dokumacılık, oya işleme ve gakkos şapkası; halk oyunları olarak çaydaçıra ve dik halay; geleneksel yemekler olarak ise harput köftesi, salçalı ekme, sırın, pestil ve orcik var”

K12 “Yazma, Dokumacılık, Bakırcılık, Kalaycılık, Gakkos şapkası; Çaydaçıra, Halay, Zeybek; Sırın, içli köfte, Salçalı köfte, Orcik, Pestil, Badem şekeri”

K15 “El sanatları olarak dantel işleme, tel kırma, bakırcılık; halk oyunları olarak delilo, halo dayı, pisik, çaydaçıra ve dik halay; geleneksel yemekler ise orcik ve Harput köfte”

Elazığ İlinde Yer Alan Tarihi Mekânlar İle İlgili Yapılan Kültürel Miras Etkinliğinin Analizi

Tablo 1. Elazığ ilinde yer alan tarihi mekânlar ile ilgili yapılan kültürel miras etkinliği

Kategori	Öğrenci	Kod
Cami	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	Ulu cami 13
		Alacalı cami 2
Kilise	Ö1, 2,3,4, 5, 6, 7, 8,9, 10,11,12,13,14, 15, 16, 17,18,19,20	İzzet Paşa cami 13
		Harput camileri 1
Hamam	Ö2, Ö4, Ö5, Ö7, Ö10, Ö11, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	Yeni cami (yanlış) 1
		Harput hamamı 7
Tarihi saat kulesi	Ö2, Ö4, Ö9, Ö17	Fetih Ahmet hamam müzesi (yanlış) 1
		Hoca Hasan hamamı 3
Tarihi han	Ö1, Ö2, Ö3, Ö8, Ö9, Ö10, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	İzzet paşa saat kulesi 1
		Çarşıdaki saat kulesi 1
Antik kent	Ö4, Ö5, Ö7, Ö12, Ö17, Ö20	Demirkapı hanı 8
		Çukur hanı 2
Medrese	Ö2, Ö5, Ö10, Ö11, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20	Cumhuriyet hanı (yanlış) 1
		Harput 6
Kale	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	Arsalaniye medresesi 2
		Kurşunlu medresesi (yanlış) 1
Türbe	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	Halidiye (yanlış) 2
		Sıraç ünnur medresesi (yanlış)1
Türbe	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	Harput 20
		Palu 5
Türbe	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	Arap baba 16
		Hacı Bayram Veli (yanlış) 2
Türbe	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	Fetih Ahmet baba 1
		Üryan baba 1
Türbe	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	Mansur baba 1
		Murat baba 1
Türbe	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	Hazar baba

Tablo 1’ de katılımcıların tarihi mekânlar ile ilgili verdikleri yanıtlar incelendiğinde camii, türbe medrese, antik kent, kilise, hamam, kale ve saat kulesi kategorilerinin yer aldığı görülmektedir. En fazla

Harput Kalesi, Meryemana kilisesi, Arap Baba Türbesi, Ulu camii, Harput Hamamı, Demir Kapı Hanı kodlarına yükleme yapıldığı görülmektedir.

Tablo 2. Doğal varlıklar ile ilgili kültürel miras etkinliği

Kategori	Öğrenci	Kod
Göl	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19 Ö20	Keban 2 Hazar 18
Mağara	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	Soğuk 2 Buzluk 19
Orman	Ö2, Ö5, Ö10, Ö11, Ö12, Ö16, Ö17, Ö19, Ö20	Hatıra ormanı 2 Fetih sekin mesire alanı 6 Cip 1
Dağ	Ö2, Ö5, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	Palu dağı 1 Hazarbaba 5 Yılan 1 Meryem 5
Şelale	Ö2, Ö4, Ö5, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19, Ö20	Çırçır 14 Şırşır (Yanlış)2

Tablo 2 incelendiğinde doğal varlıklarla ilgili olarak göl, mağara, orman, dağ ve şelale kategorilerinde en fazla Hazar gölü, Buzluk mağarası, Çırçır şelalesi ve Hazarbaba Dağı'na yükleme yapıldığı görülmektedir.

Tablo 3. El sanatları, halk oyunları geleneksel lezzetler ve türküler ile ilgili kültürel miras etkinliği

Kategori	Öğrenci	Kod
Geleneksel yemekler	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19 Ö20	Orcik 10
		Salçalı köfte 2
		İçli köfte 5
		patila 1
		Harput köfte 9
		Pestil 2
		Sırın 4
		Yoğurtlu köfte 2
		Palu tava 1
		Elazığ kebabı 1
Geleneksel halk oyunları	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19 Ö20	Çaydaçıra 17
		Halay 7
		Halo dayı 2
		Pisik 2
		Dik halay 1
Geleneksel türküler	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö7, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö17, Ö20	Harput türküleri 3
		Delilo 1
		Suna gelin 1
		Pisik 2
		Kar mı yağmış şu
		Harput'un başına 2
		Çaydaçıra türküsü 1
Hüseyinik 4		
Geleneksel el sanatları	Ö1, Ö2, Ö3, Ö4, Ö5, Ö6, Ö7, Ö8, Ö9, Ö10, Ö11, Ö12, Ö13, Ö14, Ö15, Ö16, Ö17, Ö18, Ö19 Ö20	Dokumacılık 7
		Çinicilik (yanlış) 1
		Halıcılık 4
		Yazma 3
		Ebru (yanlış) 1
		Dantel işleme 1
		Tel kırma 2
		Bakırcılık 2
		Sekiz köşe şapka 1
		Oya 4
Gakgoş şapkası 1		

Tablo 3 incelendiğinde genel olarak el sanatları ile ilgili dokumacılık, halıcılık ve tel kırma; halk oyunları ile ilgili çaydaçıra, halay ve pisik; geleneksel lezzetler ile ilgili orcik, Harput köfte ve içli köfte ve son olarak türkülerle ilgili kategoride ise Hüseyinik ve Çaydaçıra gibi türkülere yer verildiği görülmektedir.

Tablo 4. Zihin haritalarının kavramsal analizi

Kategori	İçerik	f
Camiler	Alacalı Cami, Sarahatun Cami, İzzet Paşa Cami, Ulu Cami	4
Kiliseler	Protestan Kilisesi, Meryem Ana Kilisesi,	2
Türbeler	Üryan Baba Türbesi, Arapbaba Türbesi,	2
Tarih- Tarihi Yapı	Demirkapı Han, Urartu, Balakgazi, Beyaz Çeşme, El-aziz, Gakgoş, Palu Kalesi, Harput, Kapalı Çarşı, Harput Kalesi	10
İlçeler	Arıcak, Alacakaya, Maden, Karakoçan, Baskil, Keban, Palu, Sivrice	8
Turizm- Doğal Yapılar	Çırçır Şelalesi, Fırat Nehri, Hazarbaba Kayak Merkezi, Keban Barajı, Hazar Gölü, Buzluk Mağaraları	6
Maden	Alacakaya Vişne Çürüğü Mermeri,	1
Dinlenme Alanları	Mesire, Cip	2
Oyunlar- Türküler	Çiftetelli, Dik Halay, Halo Dayı, Harput Türküleri, Çaydaçıra-mum, Pisik,	6
Yöresel Lezzetler- Yemekler	Harput Dibek Kahvesi, Üzüm, Vişneli Dondurma, Vişne, Pestil, Orcik, İçli Köfte, Salçalı Köfte, Sırın, Harput Köfte	10
El Sanatları	Bakırcılar Çarşısı	1
Önemli Şahsiyetler	Fethi Sekin, Elazığ Hasan Onbaşı	2
Yöresel Kıyafetler	Gakgoş Kıyafeti, Sekiz Köşe Kasket, Şalvar	3
Hikâyelerimiz	Çayda Çıra Efsanesi, Hamile dağ efsanesi	2

Yapılan uygulamaların yanı sıra öğrencinin daha çok aktif olduğu ve zihnindeki bilginin yansımaları görsel olarak eğlenceli bir şekilde ifade ettiği zihin haritaları kullanılmış ve öğrencinin zihninde kültür ve miras kapsamında şehrimiz Elâzığ kavramının nasıl algılandığı ortaya çıkarılmıştır. Etkinliklerden farklı olarak yapılan zihin haritalarının analizinin yer aldığı tablo 4 incelendiğinde Elazığ'ın ilçelerine, Alacakaya vişneçürüğü mermeri gibi madenlerine, Çayda Çıra efsanesi gibi hikâyelerine ve Fethi Sekin gibi önemli şahsiyetlerine yer verdikleri görülmektedir.

Sonuç ve Tartışma

Elde edilen bulgular doğrultusunda öğrencilerin Elazığ'ın kültürel miras öğeleri konusunda bilgi sahibi olduğu söylenebilir. Öğrencilerin somut ve soyut kültürel miras öğelerine değindikleri, mağara, göl, kale, cami, türbe, halk oyunları, el sanatları ve geleneksel yemekler konusunda fikir sahibi oldukları belirlenmiştir.

Çalışmada kültür ve miras açısından doğal varlıklar ve tarihi mekânlar ön plana çıkmaktadır. Benzer şekilde Selanik Ay ve Kurtdede Fidan (2013) tarafından yapılan çalışmada kültürel miras kavramı ile ilgili olarak en sık ifade edilen metaforların tarih ve dil ile ilgili olduğu belirlenmiştir. Avcı ve Memişoğlu (2016) tarafından yapılan çalışmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine göre, kültürel miras, bir toplumun tarihsel gelişimi sürecinde kazandığı maddi ve manevi değerlerin yanı sıra, geçmişten günümüze uzanan eserler ve çeşitli uygarlıklardan kaynaklanan evrensel değerlerin bütünüdür. Bu kapsamda, kültürel miras; gelenekler, görenekler, örf ve adetler gibi unsurları içine aldığı, kültürel miras konusundaki görüşlerin çeşitlilik gösterdiği ve öğretmenlerin bu konuda farklı bakış açılarına sahip olduğu gözlemlenmiştir. Avcı ve Taşer (2020)'in çalışmasında genel olarak, kültürün özellikleri, tarihsel konular ve medeniyetler hakkında bilgilerin sunulduğu kültür ve miras öğrenme alanında, özellikle gelenek, görenek, örf, âdet, tören, kutlama gibi somut olmayan kültürel

miras unsurlarına yoğun bir vurgu yapılmıştır. Ancak, ders kitabında somut kültürel miras öğelerine de yer verilmiş olmasına rağmen, bu unsurların yeterli düzeyde işlenmediği üzerinde durulmuştur.

Katılımcıların tarihi mekânlar ile ilgili verdikleri yanıtlar incelendiğinde tarihi yerleri bildiği ancak kültürel miras açısından yeterli farkındalığa sahip olmadıkları görülmüştür. Harput'ta yer alan Ulu cami ile 1970'li yıllarda inşa edilen İzzet Paşa Cami'nin aynı sayıda cevapladıkları görülmüştür. Hamam kategorisinde tarihi Harput şehrini genelledikleri ve özelde hamam isimleri ile ilgili bir bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Medrese kategorisinde yeni dini eğitim veren alanları belirttikleri, tarihi medrese ayırımı yapmadıkları görülmüştür. Türbe kategorisinde Elâzığ kültüründe ziyaretlerin önemli olduğu ve katılımcılarında türbe isimlerini bilmeleri kültürel farkındalığın oluştuğunu göstermektedir. Benzer bir çalışmada öğretmen adaylarının tarihi açıdan kültürel miras kategorisinde tarih, müzeler, konaklar, tarihi eserler ve medeniyet gibi metaforlar ürettikleri sonucuna ulaşılmıştır (Selanik Ay ve Kurtdede Fidan, 2013).

Doğal varlıklarla ilgili kültürel miras farkındalığı göl, mağara kategorilerinde öğrenciler tarafından bilindiği ancak orman ve şelale kategorisinde doğal yapıların öğrencilerin zihinlerinde yer almadığı görülmüştür. Öğrencilerin hatıra ormanı, Fethi Sekin ve Cıp ağaçlandırma sahasını doğal orman olarak ifade ettiği ve Keban barajı yapımı sırasında oluşan Çırçır Şelalesi'ni doğal yapı olarak ifade ettikleri görülmüştür. Öğrencilerin, Elâzığ şehrini sınırlandıran Meryem dağına yönelik cevapları ilgi çekicidir. Elâzığ depreminden sonra hızla yerleşmeye açılan Meryem dağı konunun güncel olması sebebi ile öğrencilerin zihninde yer ettiği söylenebilir.

Öğrencilerin geleneksel lezzetleri kültürel mirasın bir parçası olarak değerlendirdikleri ve genel olarak el sanatları, halk oyunları, geleneksel lezzetler ve türkülerle ilgili kategorilerde şehirlerine hâkim oldukları görülmüştür. Bu durum, bu tarz soyut kültürel miras geleneğinin günümüzde de sürdürülmesinin bir sonucu olduğu söylenebilir. Çapar ve Yenipınar (2016)'a göre yöresel yiyecekler içinde oluştukları kültürün kimliğini yansıttığı için aynı yiyeceklerin başka bir yerde tadılması pek mümkün olamamaktadır. Bu nedenle bir yöreye ait geleneksel lezzetler o yörenin kültürel özellikleri kapsamında değerlendirilmektedir. Ortaokul öğrencilerinin katılımıyla gerçekleştirilen benzer bir çalışmada, öğrencilerin ülkemizdeki tarihi anıt ve yapıları somut kültürel miras örnekleri olarak gösterdiği ve aynı zamanda somut olmayan kültürel miras bağlamında yeme-içme kültürü ve halk oyunları gibi unsurlara vurgu yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır (Bayır ve Köse, 2019). Deveci (2009)'nin çalışmasında da öğretmen adaylarının kendi kültürlerini anlatırken en öğretmen adaylarının kendi kültürlerini ifade ederken en sık başvurdukları kültürel öğe yemek olarak belirlenmiştir.

Şehrimiz Elâzığ konulu zihin haritaları incelendiğinde ise vişneçürüğü mermeri, vişneli dondurma, Hazar Gölü, Harput Kalesi, Keban Barajı, Hamile dağ efsanesi, Çaydaçıra ve orcik gibi Elâzığ şehrine özgü kavramları bildikleri ve genel olarak şehirlerini tanıdıkları söylenebilir. Elâzığ'ın kültür ve gelişmeleri, dağılımı öğretilirken yerel değerlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılması önemli bir rol oynamaktadır. Pehlivan (2015)'in çalışmasında kültür ve miras perspektifiyle incelenen Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın açıklama bölümlerine göre, belirli ünitelerde özellikle türkü, şarkı, mâni ve masal gibi sözlü ve yazılı kültür öğelerine vurgu yapılmasının gerekliliği vurgulanmıştır. Ayrıca, bazı ünitelerde ise yalnızca somut ortak miraslara odaklanılmasının önemi dile getirilmiştir. Bu tespitler, Sosyal Bilgiler öğretim programının içeriğinde kültürel unsurların ele alınış biçimi konusundaki farklılıkları ortaya koymaktadır, bu da programın çeşitli boyutlarda kültürel mirası nasıl ele aldığını yansıtmaktadır. Yeşilbursa (2011) ise ilköğretim 6. sınıf sosyal bilgiler dersi kapsamında

yaptığı çalışmasında, miras eğitiminin öğrencilerin kültürel mirasa yönelik tutumlarına ve akademik başarılarına olan etkisini incelenmiştir. Bu çalışma sonuçlarına göre, sosyal bilgiler dersinde sunulan kültürel miras eğitiminin, öğrencilerin somut kültürel mirasa yönelik tutumlarının olumlu yönde etkilediğini belirlemiştir.

Sonuç olarak, araştırma bulguları, öğrencilerin Elâzığ'ın kültürel miras öğeleri konusunda genel bir bilince sahip olduklarını göstermektedir. Öğrencilerin somut ve soyut kültürel miras unsurlarına dair fikir sahibi oldukları, ancak tarihi mekânlar açısından yeterli farkındalığa sahip olmadıkları gözlemlenmiştir. Bu durum, kültür ve miras bilincinin güçlendirilmesinin önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, öğrencilerin geleneksel lezzetleri, el sanatlarını, halk oyunlarını ve türküleri kültürel mirasın bir parçası olarak değerlendirdikleri ve bu soyut kültürel mirasın günümüzde de sürdürüldüğü sonucuna varılmıştır. Elâzığ şehrine özgü kavramları ve yerel değerleri bilme konusundaki bilincin genel olarak iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuçlar, yerel değerlerin korunması ve gelecek nesillere aktarılmasının önemini vurgulayarak, kültürel mirasın sürdürülebilirliğine katkıda bulunmaktadır.

Öneriler

1. Öğrenciler güncel ve kültürel olarak kullandıkları yerleri ziyaret ederek doğrudan deneyimler yaşayabilirler. Bu nedenle müzeler, tarihi mekânlar ve arkeolojik alanlar gezilerek yerel tarih anlatılabilir.

2. Öğrencilere, şehirlerinin tarihleri ve kültürel özelliklerine nasıl sahip olunabileceklerini öğreten etkinlikler düzenlenebilir. Bu, tarihi yapıların ve geleneklerin gelecek nesillere aktarılması için önemlidir.

Kaynakça

- Akgün, İ. H. (2014). Sosyal bilgiler dersi 7. sınıf kültür ve miras öğrenme alanı Türk tarihine yolculuk ünitesinde geçen kavramların öğrenilme düzeyi. *Electronic Turkish Studies*, 9(5), 105-116.
- Avcı, M. & Memişoğlu, H. (2016). Kültürel miras eğitimine ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerin görüşleri. *İlköğretim Online (elektronik)*, 15(1), 104-124.
- Avcı, M. & Taşer, S. (2020). Sosyal bilgiler dersinde kültür ve miras öğrenme alanının sosyal bilgiler öğretim programı üzerinden incelenmesi. *The Journal of Academic Social Science*, 8(111), 368-385.
- Bayır, Ö. G. & Köse, T. Ç. (2019). Kültürel miras ve korunmasına ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(4), 1827-1840.
- Buzan, T. & Buzan, B. (1997). *The mind map book*. London: BBC Books.
- Buzan, T. (2005). *Mind map handbook*. Great Britain: Thorsons.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (29.baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Can, M. (2009). *Kültürel Miras ve Müzecilik*. Kültür ve Turizm Bakanlığı Çalışma Raporu. <https://teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0>
- Creswell, J.W. (2020). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. M. Bütün & S. B. Demir (Çev. Ed.), Siyasal Kitabevi. (Original work published 2013).
- Çapar, G., & Yenipınar, U. (2016). Somut olmayan kültürel miras kaynağı olarak yöresel yiyeceklerin turizm. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 4, 100-115.
- Çengelci, T. (2012). Sosyal bilgiler öğretim programında somut olmayan kültürel mirasın yeri. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 185-203.
- Deveci, H. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kültürden yararlanma: öğretmen adaylarının kültür portfolyolarının incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(28), 1-19.
- Dönmez, C. & Yeşilbursa, C. C. (2014). Kültürel miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa yönelik tutumlarına etkisi. *İlköğretim Online*, 13(2), 425-442.
- Erkal, H. (2010). *UNESCO Yaşayan insan hâzineleri ulusal sistemlerinin somut olmayan kültürel mirasın korunmasındaki etkileri üzerine ulusal sistemler analizi* (Yayımlanmamış uzmanlık tezi). Kültür ve Turizm Bakanlığı Araştırma ve Eğitim Genel Müdürlüğü.
- Evrekli, E. ve Balım, A. G. (2010). Fen ve teknoloji öğretiminde zihin haritası ve kavram karikatürü kullanımının öğrencilerin akademik başarıları ve sorgulayıcı öğrenme becerileri algılarına etkisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi (BAED)*, 1(2), 76-98.
- Gürel, D. & Çetin, T. (2018). Sosyal bilgiler dersi ve kültür aktarımında edindiği rol üzerine bir inceleme. *Anadolu Eğitim Liderliği ve Öğretim Dergisi*, 6(2), 22-40.
- Gürsoylar, G. (2019). *Ortaokul 7. sınıf sosyal bilgiler dersi kültür ve miras öğrenme alanının öğretiminde tarihsel empatinin kullanılması: Bir eylem araştırması* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim bilimleri Enstitüsü. İstanbul.
- Güvenç, B. (1979). *İnsan ve kültür*. Remzi Kitabevi
- Güvenç, B. (2004). *Kültürün abc'si*. Yapı Kredi Yayınları.
- Güvenç, B. (2010). *İnsan ve Kültür*. Boyut Yayınları.
- Hsieh, Hsiu-Fang, & Shannon, Sarah E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis. *Qualitative health research*, 15(9), 1277-1288.
- Keskin, Y. & Horzum, M. B. (2016). Sosyal bilgiler dersinde kullanılan öğretim strateji, yöntem ve teknikleri. İçinde. (Ed.) Dilek, D. *Sosyal bilgiler eğitimi* (ss. 723-740). Ankara: Pegem Akademi.
- Kızılk, M. M., DüNDAR, R. & Kurt, F. (2022). Somut olmayan kültürel miras öğemiz meddahlık ve 5. 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarındaki yeri. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7 (Özel Sayı: Dr. Mahmut Kırkpınar'a Armağan), 1731-1751.
- Kızıltepe, Z. (2021). İçerik analizi. İçinde. (Ed.) Seggie, F.N. ve Bayyurt, Y. *Nitel araştırma: Yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları* (261-274). Ankara: Anı Yayıncılık.

- Koç, Z. & Geçit, Y. (2021). Sosyal bilgiler dersinde uygulanan yaratıcı drama etkinliklerine yönelik öğrenci görüşleri. *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(31), 174- 196.
- Köroğlu, Ö., Ulusoy, Y. H. & Avcıkurt, C. (2018). Kültürel miras kavramına ilişkin algıların metafor analizi yoluyla incelenmesi, *Turizm Akademik Dergisi*, 5 (1), 98-113.
- Külcü, Ö. T. (2015). Kültürel miras kavramının eğitim açısından önemi. *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 27-32.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma: desen ve uygulama için bir rehber*. S. Turan (Çev. Ed). (Original work: qualitative research: a guide to design and implementation, 2009), Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Miles, M. B., Huberman, A. M. & Saldana, J. (2023). *Nitel veri analizi*. S. Akbaba Altun & A. Ersoy (Çev.Ed.) (Kitabın original adı: qualitative data analysis: a methods sourcebook. Sage, 2014). Ankara: Pegem Akademi.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2017). Ortaokulların "şehrimiz" dersinin müfredatı. <https://www.meb.gov.tr/ortaokullarin-quotsehrimizquot-dersinin-mufredati-hazirlandi/haber/15245/tr>
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2023). Sosyal bilgiler dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 4, 5, 6 ve 7. sınıflar). <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=1264>
- Öztürk, C. & Otluoğlu, R. (2002). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*. Pegem A Yayıncılık.
- Parekh, B. (2002). *Çok kültürlülüğü yeniden düşünmek*. Ankara: Phoenix.
- Patton, M.Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün & S. B. Demir, Trans. Eds.). Ankara: Pegem Akademi. (Original work published 2002).
- Pehlivan, A. (2015). *Açık ve örgün eğitim sosyal bilgiler ders kitapları ve öğretim programında somut olmayan kültürel miras öğelerinin incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Polat, S. & Bekdemir, Ü. (2017). 4. sınıf sosyal bilgiler dersi kültür ve miras öğrenme alanındaki ders işleme sürecinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 6(3), 1844-1860.
- Seefeldt, C., Castle, S. & Falconer, R. C. (2015). *Okulöncesi/ilkokul çocukları için sosyal bilgiler öğretimi*, S. Coşkun Keskin (Çev. Ed.). Nobel Akademik Yayıncılık.
- Selanik Ay, T. & Kurtdede Fidan, N. (2013). Öğretmen adaylarının "kültürel miras" kavramına ilişkin metaforları. *Electronic Turkish Studies*, 8(12), 1135-1152.
- Shi, Y., Yang, H., Dou, Y., & Zeng, Y. (2023). Effects of mind mapping-based instruction on student cognitive learning outcomes: a meta-analysis. *Asia Pacific Education Review*, 24(3), 303-317.
- Sidekli, S. & Karaca, L. (2013). Sosyal bilgiler öğretiminde yerel, kültürel miras öğelerinin kullanımına ilişkin öğretmen aday görüşleri. *Gaziosmanpaşa Bilimsel Araştırma Dergisi*, (5), 20-38.
- Sönmez, V. & Alacapınar, F.G. (2019). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık
- Şen, H. (2023). *Sosyal bilgiler öğretiminde 5 ve 6. sınıf kültür ve miras öğrenme alanlarında sanal kullanıma yönelik öğretmen görüşleri* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Tanrıkulu, M. (2022). *Coğrafya ve kültür: Mekân-kültür-tarih-coğrafi işaret*. Ankara: Pegem Akademi.
- Tosun, T. & Çalışkan, H. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının kültür ve miras öğrenme alanına ilişkin pedagojik içerik bilgilerinin incelenmesi. *Disiplinlerarası Eğitim Dergisi: Teori ve Uygulama*, 2(1), 1-22.
- Türe, H. (2020). Kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması. İçinde. (Ed.) Bilgili, A.S. *Türk kültür coğrafyası* (372-394). Ankara: Pegem Akademi.
- Türk Dil Kurumu Sözlükleri (TDK), (2023). *Güncel Türkçe sözlük*. <https://sozluk.gov.tr/>
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO), (1982). World Conference on Cultural Policies. Final Report.
- Ünsal, D. & Pulhan, G. (2012). Türkiye’de kültürel mirasın anlamı ve yönetimi. İçinde. (Ed.). Aksoy, A. & Ünsal, D. *Kültürel miras yönetimi* (30-66). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.

- Yalçın, A. & Güleç, S. (2022). Sosyal bilgiler ders kitapları “kültür ve miras” öğrenme alanında yer alan değerlerin incelenmesi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(3), 741-762.
- Yeşilbursa, C. C. (2011). *Sosyal bilgilerde miras eğitiminin öğrencilerin somut kültürel mirasa karşı tutumlarına ve akademik başarılarına etkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yüksel, P. & Yıldırım, S. (2015). Theoretical frameworks, methods, and procedures for conducting phenomenological studies in educational settings. *Turkish Online Journal of Qualitative Inquiry*, 6(1), 1-20.

BİYOĞRAFİK NOTLAR

Araştırmacıların Katkı Oranı

Yazar 1: %40

Yazar 2: %30

Yazar 3: %30

Çatışma Beyanı

Araştırmada çatışma beyanı bulunmamaktadır.